

László Tusnády'ye Göre Yunus Emre'nin Manevi Dünyası ve Sanatının Etkileri ¹

Hüsnü Çağdaş ARSLAN ²

Başvuru Tarihi: 19.11.2021

Kabul Tarihi: 28.12.2021

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Bu çalışmada, 18 yıldır aylık süreli yayın olarak çıkan sivil, kültürel ve sosyal içerikli Macarca Búvópatak dergisinin 2019 yılı 5. (Mayıs) sayısında László Tusnády tarafından yazılan “Török versek -Yunus Emreröl, az Ómagyar Mária-siralom idejéböl” (“Türkçe şiirler – Yunus Emre’den, Eski Macarca Meryem’in Yası zamanından”) adlı yazı konu edilmiştir. Macarca yazı, derginin 15-19. sayfaları arasında, her sayfada çift sütun olacak şekilde yazılmıştır. XIII. yüzyılda Anadolu’da yaşamış, mutasavvıf Türk şairi Yunus Emre, sevgi öğretisini yaydığı şiirleriyle yalnızca Türk-İslâm dünyasını değil farklı kültür ve inançtan toplumları da etkilemiştir. Bu etkinin anlatıldığı, XXI. yüzyılın Hristiyan Batılı anlayışıyla yakın zamanda yazılmış en güzel örneklerden biri Tusnády’nin makalesidir. Yunus Emre, Doğu’nun ve Batı’nın düşünsel kaynaklarının ve mirasının tam ortasında Anadolu’da, ilahi özü arayan bir derviş-şairdir. Onun sanatında teoloji ve felsefe birleşir. Burada, Tusnády’nin Batılı Hristiyan ancak Macarlığı koruyan, Türkçe bilen ve Türk-İslâm medeniyetine aşina bir yazar olarak, mekândan ve zamandan bağımsız, evrensel ölçekte Yunus Emre’nin düşünce yapısını ve etkisini nasıl ele aldığı aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Türk Şiiri, Macarlar, Búvópatak, Tusnády László

Atıf: Arslan, H. Ç. (2022). László Tusnády'ye göre Yunus Emre'nin manevi dünyası ve sanatının etkileri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı), 211-222.

¹ Bu çalışma etik kurul izin belgesi gerektirmemektedir.

² Çukurova Üniversitesi Rektörlüğü Türk Dili Bölümü, hcarslan@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4618-2105

Yunus Emre's Spiritual World and The Effects of His Art According to László Tusnády

Hüsnü Çağdaş ARSLAN³

Submitted by: 19.11.2021

Accepted by: 28.12.2021

Article Type: Research Article

Abstract

In this study, the article titled "Török versek -Yunus Emréről, az Ómagyar Mária-siralom idejéből" ("Poems in Turkish – by Yunus Emre, from the time of the Mourning of the Virgin Mary in Old Hungarian") written by László Tusnády in the 5th (May) issue of the year 2019 of Búvópatak magazine with a civil, cultural and social content, which has been published monthly for 18 years in Hungarian, is the subject. Hungarian article is written between 15-19th pages of the journal, with two columns on each page. The sufi Turkish poet Yunus Emre, who lived in Anatolia in the 13th century, influenced not only the Turkish-Islamic world but also societies of different cultures and beliefs with his poems in which he spread the teaching of love. Tusnády's article is one of the best examples of this effect, written recently with the Christian Western understanding of the 21st century. Yunus Emre is a dervish-poet who seeks the divine essence in Anatolia, right in the middle of the intellectual resources and heritage of the East and the West. In his art, theology and philosophy merge. Here, it is explained how Tusnády, as a Western Christian but Hungarian writer, who speaks Turkish and is familiar with the Turkish-Islamic civilization, deals with Yunus Emre's mentality and influence on a universal scale, independent of space and time.

Keywords: Yunus Emre, Turkish Poetry, Hungarians, Búvópatak, Tusnády László

³ Çukurova University, The Department of Turkish Language, hcarslan@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4618-2105

Giriş

Mutasavvıf Türk şairi Yunus Emre, hem tarihî-manevî kişiliği ve ilginç hayat hikâyesiyle hem de ruha dokunan şiirleriyle ve tüm yaratılmışlara karşı sevgi öğretisiyle yalnızca Türk-İslâm dünyasını değil farklı kültür ve inançtan toplumlara da etkilemiştir. Bu etkiye dair XXI. yüzyılda Batılı bir anlayışla son zamanlarda verilen en güzel örneklerden biri László Tusnádý'nin *Búvópatak* dergisinin 2019 yılı 5. (Mayıs) sayısında "Török versek - Yunus Emreról, az Ómagyar Mária-siralom idejéből" ("Türkçe şiirler - Yunus Emre'den, Eski Macarca *Meryem'in Yası* zamanından") başlığıyla Macarca yayımlanan yazısıdır. Yunus Emre'nin Batı'daki manevî ve düşünsel etkisini anlatmak, açıklamak ve yeni bir bakış açısıyla irdelemek için önemli bir örnek olan bu çalışma, alan yazında genellikle Türk dünyası ve İslâm medeniyeti içerisinde değerlendirilen mutasavvıf Türk şairinin insanlığın düşünce dünyasına etkisinin ve farklı zamanlarda yaşamış düşünürlerle felsefi bağlarının daha derin, evrensel, kapsayıcı, çok boyutlu ve bilinenden fazla olduğunu kanıtlamaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, sosyal bilimlerde özellikle de dil ve edebiyat tarihi araştırmalarında sıkça başvurulan *tarihsel araştırma* desenine bağlı kalınmış olup veri toplamada basılı ve çevrimiçi literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Örneklem olarak *Búvópatak* dergisinin 2019 yılı 5. (Mayıs) sayısında yayınlanmış olan László Tusnádý'nin "Török versek - Yunus Emreról, az Ómagyar Mária-siralom idejéből" ("Türkçe şiirler - Yunus Emre'den, Eski Macarca *Meryem'in Yası* zamanından") adlı Macarca yazısı seçilmiştir. Araştırmanın yöntemi, çalışmanın asıl amacı olarak belirlenen "*Yunus Emre'nin evrensel bir değer olduğunu, Batı'daki manevî ve düşünsel etkisinden bir örnekle anlatma*" hedefine uygun olarak seçilmiştir. Bu çalışma, kapsamı gereği etik kurul onayı gerektirmemektedir.

László Tusnádý'nin "Török versek" Yazısı Üzerine Bulgular ve Tartışma

Ulusların tarihsel deneyimleri, yerelde birbirinden bağımsız ve farklı çıkar politikalarının oluşmasına yol açarken, toplumlar arası ilişkilerde bir dizi çelişkiler zincirini de beraberinde getirir. Tam bu noktada yaşam, insanoğlunun en üzücü ve çok yaygın özelliğini ortaya çıkarır. Bu, kimi zaman mutlak bir varoluş çabasıyla insanoğlunun yaşamsal faaliyetlerine vahşi bir nefretin eşlik etmesidir. İşte bu çelişkiler zincirini çözmek ve nefreti aradan kaldırmak iyi niyetli bir yaklaşımdır. Sanatın bu yapıcı ve birleştirici yaklaşımda büyük bir rolü vardır.

Tüm zamanların en büyük Türk şairlerinden ve aynı zamanda İslâmî Türk düşünce dünyasına etki etmiş önde gelen şahsiyetlerinden biri olan Yunus Emre, Tusnádý'nin de yazısında dikkat çektiği üzere adının Eski Türkçede "sevmek" anlamına gelen "ETür. amra- (> amrag ~ amrak > BTür. *emre*)"⁴ sözcüğünden gelmesinden dolayı zaten sevgiyi kendi adında taşır (Emre adının kökeni için bkz. Sertkaya, 2012, s. 442-446; Tusnádý, 2019, s. 15a). Sanki Türk şair, Antigone⁵ (Zerenler, 2005, s. 263-272) ile birlikte "Nefret etmeye değil, sevmeye geldim ben." diyormuş gibi âdeta bin yılların diyalogunu duyarız (Tusnádý, 2019, s. 15a). Tasavvuf anlayışına göre insanoğlu; sevmek, sevilme, tanışıp dost olmak ve güzel duyguları paylaşmak için yaratıldığına göre birbiriyle kavga etmek, bir başkasına kin beslemek, birine karşı nefret duymak veya herhangi bir "yaratılmışa" kötü bakmak doğasına aykırıdır (Sevgi, 2012, s. 101). Bu gerçeği Yunus Emre şöyle ifade ediyor:

"Gelin tanış olalım işi kolay kılalım

Sevelim sevillelim dünyâ kimseye kalmaz." (Tatçı, 1990, s. 114).

"Ben gelmedim da'vi için benim işim sevi için

Dostun evi gönüllerdir gönüller yapmaya geldim." (Tatçı, 1990, s. 187).

⁴ Tusnádý, Macarlarda da kişi adı olarak kullanılan ve Eski Türkçede 'Emre' nin bir versiyonu olarak görülen 'İmre' biçiminin olduğunu belirtmekte yarar görür: "*Még a név kapcsán érdemes megemlitenem, hogy ennek „Imre” változata is van a régi törökben.*" (Tusnádý, 2019, s. 15a).

⁵ Antigone'nin "sevgi" bağlamında anlaşılmasına fayda sağlayacak bu Türkçe kaynak için bkz. Kaynakça.

László Tusnádý, Yunus Emre'nin ilk kez Avrupa'da tanınmasında bir esir Macar askerinin rolünün olmasını "güzel ve dokunaklı" olarak nitelermekte ve şöyle demektedir: "Bu Macar topraklarındaki savaşlarla ilgilidir: Erdelli bir asker 1438'de Şebeş civarında Türklere esir düşmüştür. Yirmi yılını esaret altında geçirmiştir. Gözlemlerini Latince olarak anlatmıştır. Avrupa'nın Yunus Emre ile tanışması ve büyük Türk şairle Martin Luther'in ve Erasmus'un ilgilenmesi bu eser sayesinde olmuştur."⁶ (Tusnádý, 2019, s. 15a).

Bilindiği üzere, XIII. yüzyıldan günümüze kadar yaklaşık sekiz yüzyıldır şiirleri toplum belleğine kazınmış, nesilden nesle atasözü gibi aktarılan öğretici (didaktik) beyitleri bulunan Yunus Emre ile ilgili bilgiler daha çok menkıbevî kaynaklarda yer almaktadır ve bunun tek istisnasını Âşık Çelebi'nin "*Meşâ'iru's-Şu'arâ*"sı oluşturmaktadır (Sevgi, 2012, s. 100). Şüphesiz ki Prof. Sevgi'nin de belirttiği gibi "o, Türk edebiyatının büyük şairlerinden" ve aynı zamanda düşünürlerinden biridir; ancak herkesçe bilinmesine rağmen onun yaşamı hakkında yeterli bilgi, hatta yaşadığı dönemde yazılmış bir "Yûnus Dîvânı" bile elimizde bulunmamaktadır ki bu durumda onun şiirlerinin uzunca bir süre "sadırlarda (ellerde ve dillerde) yaşamış" olduğu ve yaklaşık "yüz, yüz elli yıl sonra" bunların yazıya geçirilebildiği anlaşılmaktadır (Sevgi, 2012, s. 100).

"O gerçekten kimdi?" sorusu, herkes gibi Tusnádý'nin de merakını uyandırmakta ve o, bu soruyu şöyle yanıtlamaya başlamaktadır: "Doğum tarihi belirsizdir. En gerçek olanı ise 1240'ta ya da 1241'de doğmuş (bu yıl aklımızda hüznü hatıralar uyandırıyor) ve 1320'de vefat etmiş olmasıdır." (Tusnádý, 2019, s. 15a). Bu bilgilerin ardından Tusnádý'nin yazısında bahsettiği⁷ bir halk rivayeti, TDV İslâm Ansiklopedisi'nin 43. cildinde Mustafa Tatcı tarafından da şöyle aktarılmaktadır:

"Diğer bir halk rivayetine göre Yûnus 3000 şiir söylemiş, daha sonra Molla Kasım adlı bir zâhid bunları şeriata aykırı bularak 1000 tanesini yakmış, 1000 tanesini suya atmış, kalan 1000 şiiri okurken, "Derviş Yûnus bu sözü eğri büğrü söyleme / Seni sığaya çeken bir Molla Kasım gelir" beytine rastlayınca pişman olup tövbe etmiş ve Yûnus'un veliliğine inanmıştır. Bu inanişaya göre yakılan şiirler gökte melekler, suya atılanlar balıklar, kalan şiirler de insanlar tarafından okunmaktadır." (Tatcı, 2013, s. 600).

"Bu hikâyede, kitap yakmanın geçmişini araştırmamıza gerek yok." diyen Tusnádý, rivayetten hareketle Yunus Emre'nin eserlerini kastederek, bu eserlerin hem meleklerin hem de balıkların ihtiyaç duyacağı, vahdetin öylesine müstesna kerametleri gibi olduklarını, çünkü burada eserlerin evrenselliğinden mevzubahis olduğunu, bir insanın ötesinde, orada şiirlerin içinde daha fazla ve daha derin şeyler bulunduğunu vurgulamaktadır (Tusnádý, 2019, s. 15a). Bir tasavvuf sanatçısının eserleriyle bağlantılı olarak üç sayısında, Dante'den mevzubahis olduğu zamanki gibi, aynısını arayamayacağımız ama burada da üçün manevi değerlerle ilgisi olduğunun yadsınamayacağı belirtilmektedir (Tusnádý, 2019, s. 15a). Dört sayısı Yunus Emre'nin eserlerinde de maddeyi ifade eder, yazar bu noktada, onun düşüncelerinin evrenselliğine atıfta bulunurcasına, "Dört asli unsuru *dört ejderha* olarak adlandırırıyorsunuz ve bunu okuyarak eski Çin şiirlerini ve resimlerini anımsamıyor musunuz? Çinliler, ejderha tasvirinde evrenin belirli bir sistemleştirici ilkesini gördüler." demektedir (Tusnádý, 2019, s. 15a). László Tusnádý yakından uzağa, özelden genele ve yerelden evrensele uzanan Yunus Emre'nin şiirlerinin, işlediği ve yaydığı düşünceleriyle kendine özgü sanatının, insanın kendini kaybettiği bir deniz gibi derin, zamandan bağımsız ve sonsuz olmasına dikkatleri çeker:

⁶ "Ez összefügg a magyar földön folyatott harcokkal: Sebes környékén egy erdélyi katona 1438-ban török fogságba esett. Húsz évet töltött rabságban. Megfigyeléseit latin nyelven írta le. Ebből a munkából ismerhette meg először Európa Yunus Emrét, a nagy török költő Luther Mártonnak és Erazmusnak az érdeklődését is felkeltette."

⁷ Türkçesi: "Geleneğin kendisi öğretici ve ilginçtir. Bu kadim hikâyeye göre Yunus Emre aslen üç bin şiir yazmıştır. Bunlar Molla Kasım tarafından bir rihim üzerinde okunmaya başlandı. Bin tanesini yaktı, böylece melekler onları aldı. Bin tanesini nehre attı, onlarla balıklar zengin oldu, bin tanesini de halk için muhafaza etti." = Macarca aslı: "Maga a hagyomány is tanulságos és érdekes. E szerint az ősi történet szerint Yunus Emre eredetileg háromezer verset írt. Ezeket Molla Kasim (Kaszim) egy vízparton kezdte el olvasni. Ezret elégetett belőlük, így kapták meg azokat az angyalok. Ezret a folyóba dobott, velük a halak gazdagodtak, ezret tartott meg az emberek számára." (Tusnádý, 2019, s. 15a).

“Şebeş’ten Türkiye’ye ve Batı Avrupa’ya yeni çıktık, şimdi Çin’e ulaştık. Uzay ve zamanın büyük buluşması sanattır: Onun aracılığıyla sonsuz mesajı duyabiliriz. Kısa yazımda Yunus Emre’nin şiirinin tadını veremiyorum, sadece birkaç düşünce yakalayabiliyorum: “Hakikat denizi, onun üzerinde Şeriat (Yasa) gemisi: Birçokları gemiye girer ama denizi geçemez, geminin kalasları ne kadar güçlü olursa olsun dalgalar hücum ettiğinde gemi paramparça olur.” Bu cümle bizi kolaylıkla modern insanın düşünce dünyasına götürür. Aslında bu bir sorun değildir, çünkü Babits Mihály, şiirin Homeros’tan bu yana teknik olarak geliştiğini, Yunan vataları gibi bazı harika yaratıcıların bulunduğunu ama daha büyüklerinin olmadığını söylemiştir. En büyükleri özgünlüklerinde o kadar farklıdır ki büyüklükleri aynı dağ zirveleri gibi ölçülemez. En büyük sanatta, bilimin nihai iddialarında, ebedi olan, zamansız olan mevcuttur. Varoluş çölünün gezginleri, varlıklarının suyunu onlarda bulurlar: Ab-ı-hayat der Fars ve bununla hayat suyunu anlar. Ancak birçok benzerlikten bahsetmenin yanı sıra, ardı ardına gelen nesillerin dünya görüşü ve deneyimlerinde bu kadar büyük bir fark olduğu unutulmamalıdır ki bir insanı en çok şaşırtan şey, ruhun yüzyıllar veya binlerce yıl ötedeki ortak titreşimidir.” (Tusnádý, 2019, s. 15b).⁸

“İnsanların gerçek hakkında düşünme biçimlerinin bu ortak titreşimde oynayacağı büyük bir rol vardır. Ayrıntılara girmek yerine, yalnızca yukarıdaki fikrin kolayca kafa karıştırıcı olabileceğini ayrıntılı olarak belirtmek gerekir, çünkü onda gerçeğin göreliliğini görebiliriz.” (Tusnádý, 2019, s. 15b). İnanan Müslüman için, “Hak” - “Hakikat”, Tanrı’nın kendisinin ilk adıdır. Hz. İsa kendisini “yol, gerçek ve yaşam” olarak tanımladı. Dante, doğru yolu bulamadığı için hayatının yarısında karanlık ormana girdi. Kuran’ın ilk eklemesi şu talebi içerir: “İhdinâ’ssırat’el-mustakim (Bizi doğru yola ilet)”⁹. Arapça sırat kelimesinin Türkçesi Arapçadan Türkçeye geçmiş olup Yunus Emre’nin kullanımında, “geçilmesi gereken uhrevi köprüye” de işaret etmektedir. Tusnádý “köprü” imgesine de özellikle dikkatleri çeker. Köprü, Dante’nin başyapıtında da rol oynar ve Tasso’nun destanında Rinaldo, altın bir köprü üzerindeki fenomenler dünyasından yüksek bir vasfa, sonsuzluğa, gerçek bir kutlamaya geçer. Bütün bunlar temizlik gerektirir. Havarilik görevinin temiz bir şekilde başlaması gerektiğinden, Mesih öğrencileriyle ayaklarını yıkamıştır. Arınma sorunu, İslâm’ın öğretilerine de nüfuz eder. Günlük dini pratikte de arınma/temizlenme mevcuttur (Tusnádý, 2019, s. 15b).

Tusnádý’nin bir diğer vurgusu, Yunus Emre’nin Farsça kökenli “gümrâh” kelimesini “yolunu kaybetmiş” anlamında kullanmasıdır. Bu, “günah” kelimesiyle örtüşmektedir. József Eötvös’e göre Hristiyanlık, “Komşunu kendin gibi sev” yasağını ve emrini yaygınlaştırarak insanlarda kişilik bilincini uyandırdı. Bunu yaparken, birey eski beklentiye karşı destek aldı. Hem Yunan hem de Latin kavrayışlarına göre insan, kendisinden çok devlete borçludur. Bu değişiklik özgürlüğe güzel bir açılmıdır, ancak aynı zamanda bir tehlikedir, çünkü aşırı dozda bencillik bir bütün olarak topluma korkunç zarar verebilir. Orta Çağ’ın büyükleri bunu çok iyi biliyorlardı. Dante’nin ondaki gururu affetmesinin bu kadar zor olmasının nedeni budur. Tasavvuf düşünürlerine göre bu, fark edilemediğinde veya zor fark edilebildiğinde “kör kaya” gibidir. Onun, bir tasavvuf erinin, karanlıkta en karanlık kayadaki siyah bir karıncanın ayak izini görebilen güçlü bir göze ihtiyacı vardır. Bugün herhangi biri için bu bir abartı gibi görünebilir, çünkü az önce bahsedilen inanç hukuku, hatta bir emir, kendini sevmeyi haklı çıkarır; çünkü kendi insanlık onurunu bilen bir kişi, güçlü olduğunu görebilir. Onun sadece yetenekleri vardır ve başkalarına yardım edebilir. Kutsal misyon ile bencil, baskıcı egoizm arasındaki ince, zar zor görünen sınır burada yatar. Bu aynı zamanda diğer bazı suçlar için de geçerlidir.

⁸ Macarca: “Az imént Sebestöl indultunk Törökország és Nyugat-Európa felé, most Kínáig jutottunk. A tér és idő nagy találkozására a művészet: az örök üzenetét hallhatjuk meg általa. Rövid írásomban nem adhatok izelítőt Yunus Emre költészetéből, csak néhány gondolatát ragadhatom ki: „Az Igazság tenger, a Törvény hajó rajta: sokan lépnek a hajóra, de nem tudnak áthatolni a tengeren, bármennyire erősek is a hajó deszkái, mikor rátörnek a hullámok, a hajó összetörik.” Ez a mondat könnyen visz el minket a modern ember gondolatvilágához. Valójában ez nem baj, hiszen Babits Mihály azt vallotta, hogy Homérosz óta csak technikailag fejlődött a költészet, a görög váteszhez hasonló néhány nagy alkotó volt, de nagyobb nem. A legnagyobbak épp eredetiségükben annyira különböznek, hogy nagyságukat nem lehet úgy méricskélteni, mint a hegycsúcsokat. A legnagyobb művészetben, a tudomány végső állásaiban az örök, az időtlen van jelen. A létsivatag vándorai ezekben találhatják meg létezésük vizét: ab-ı-hájat, mondja a perzsa, s ezen az élet vizét érte. A sok hasonlóság emlegetése mellett viszont nem szabad elfelejteni, hogy az egymást követő nemzedékek világlátásában, élményvilágában oly nagy a különbség, hogy leginkább az lepi meg az embert, ha sok évszázados vagy évezredes messzeségből a lélek közös rezgésével találkoznak.”

⁹ Fátıha Suresi - 6 . Ayet: “إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ”, bkz. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/F%C3%A2tiha-suresi/6/6-ayet-tefsiri> (15.11.2021).

Tusnády'nin bu noktada belirttiği bir başka fenomen, yüz bin kişiden birinin kurtulmasının iyi olduğu fikrinin Orta Çağ Hristiyan vaazlarında yer almasının tesadüf olmamasıdır. Egoizm, Latince "ego" (ben) kelimesinden gelir. Aynı şekilde Arapçada da "ene" (ben), "enenijet" "bencilik", "kendini sevme" - egoizm vardır. En büyük mükemmellik için çabalayan keşişlerin, kişiliklerine, bireyselliklerine ait, onlara şan ve şöhret getirebilecek her şeyi ortadan kaldırmasına neden olan, az önce bahsedilen küçük fark idi. Bu yüzden anonimlik içindeydiler (Tusnády, 2019, s. 16a).

Amaç ilahi özü elde etmektir. Tanrı'ya sonsuz bir yaklaşımdır. Hüseyin Mansur Hallâc (Hallâc-ı Mansûr veya Mansûr el-Hallâc), İran Tûr'dandı. Babası bir "hafız" idi, yani tüm Kuran'ı ezberden biliyordu. Çocuk babanın mirasını üstlenmişti. Kibrin, bireysel özelliklerin yok edilmesinde, nihai Hakikat ile tamamen karşılaştığını hissettiği noktaya geldi. Sonra "En el-Hakk" (Ben Hakk'ım - انا الحقّ) dedi. Bu tanınmanın ciddi sonuçları oldu. 27 Mart 922'de son derece zalimce işkence gördü ve başı kesildi. Düşünceleri ise benzer bir yolu izleyenler üzerinde çok güçlü bir etki yaptı (Tusnády, 2019, s. 16b).

Mistik şairler ilahi varlığı maddi olmaktan öte bir şey olarak görürler. Sevgi öğretisi Yunus Emre'nin tüm maneviyatına nüfuz eder ve bu konuda Dante'nin manevi bir akrabasıdır. Yunus Emre'ye göre biz de yoldayız. Benlik sadece hayatın düşüşüdür. İlâhî nefes (ruh) ebedidir. O'na ulaşmak ve O'nunla birleşmek için adım adım, basamak basamak gitmeliyiz. Gerçeği dünyanın renkli çölünde ararız. İlâhî sırlarla dolu bir insan, sefalet, zayıflık ve korku hissetmez. "*Kuş gibi ruhun bana yerleştirildi, ama sen onun efendisisin ve bir gün onu geri alacaksın.*"¹⁰ (Tusnády, 2019, s. 16b).

Korku seni Tanrı'dan uzaklaştırır. Aynı şey kibrin sonucudur. Bir Türk atasözü der ki "Allah'tan korkmayandan korkun!". Tusnády'nin aktardığı kadarıyla, Adnan Saygun'a göre eski Türk gelenekleri, zamanımızın Türk dini pratiğinde de mevcuttur (Tusnády, 2019, s. 17a). Dolayısıyla eski animizm ve İslâm pratiği, Türk halk dindarlığı ile çelişmez. Bir diğer husus ise teolojik yorumların, farklı açıklamaların bu konuyu karmaşık hâle getirmesidir. Burada bizim için önemli olan Yunus Emre'nin sanatının ve inancının Türk insanının kadim düşüncesine çok yakın olmasıdır. Şiirin gerçek bir büyük temsilcisi olarak, mükemmel Müslüman şairlerin saflarına girer. Tusnády, burada ünlü İranlı matematikçi, astronom, şair Ömer Hayyam'dan (*Gıyaseddin Eb'ul Feth Ömer İbni İbrahim el-Hayyam*) bahsetmek zorunda olduğunu belirterek, yaşamın da ölümün de onun şiirinin merkezinde yer aldığına, ancak inançlarının onu rahat bırakmadığına dikkat çekmektedir. Hayyam'ın doğrudan işaretler beklediğini, bunların eksikliğini çektiğini, varoluşumuzun trajedisini sonsuz kere insani bir şekilde dile getirdiğini anlatmaktadır: "Bir dakikalık duraklama, hayatın lezzetli bir yudumu, ateşli çölün kabus kervanı şimdiden Hiçliğe dönüyor: Acele et!"¹¹ Tusnády'nin yazısında aktardığı kadarıyla, Hegel'e göre İslâm'ın en büyük mistiği Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî idi. Hayyam'ın ardılıdır (halefidir), ancak yaklaşımlarında çok fark vardı. Rûmî, insandaki manevi susuzluğu Hristiyan mistiklerle aynı şekilde yaşadı: "*Tanrı diyor ki: - Ben susamışın kulağında bir damla suyum. / Kalk sevgili, sabırsızlığın geçmesine izin ver! / İşte suyun dalgalanması ve sen, susayan, yalnızca uyuyorsun.*"¹² (Tusnády, 2019, s. 17a).

Rûmî, 1207 yılında St. Elizabeth (*Heilige Elisabeth von Thüringen* veya *Árpád-házi Szent Erzsébet*) ile aynı yılda doğdu. Tatar istilasından Yunus Emre doğdu. Şöhreti Tasso'nun İtalya'daki zamanında ortaya çıkmıştı, ancak Tusnády bir sonraki manevi karşılaşmanın bir tesadüf olduğunu düşünmemektedir. Bunu şöyle bir benzetmeyle açıklar: "Yunus Emre bir yerde, "Eğer ölürsen, tozum rüzgâra saçılır, dünyevi bedenim

¹⁰ Macarca asıl metinde: "*Madár-lelked belém helyeztetett, de gazdája vagy, és egy nap visszaveszed.*" (Tusnády, 2019, s. 16b).

¹¹ Macarca asıl metinde: "*Egy perc megállás, egyetlen ízes / korty az életből, máris a tüzes / sivatag lidérckaravánja / megtér a Semmibe: siess!*" (Szabó Lőrinc fordítása)" (Tusnády, 2019, s. 17a).

¹² Macarca asıl metinde: "*Az Isten mondja: - A szomjazó fülében a víz csobogása vagyok. / Kelj fel, te szeretett lény, a türelmetlenség hasson át! / Itt van a víz csobogása, és te szomjazó csak aluszol.*" (Tusnády, 2019, s. 17a).

haykırırdı: Sana ihtiyacım var, Teread.” der.” (Tusnádý, 2019, s. 17b). Tasso, *Yaratılan dünyanın yedi gününde*, dünyayı yaşlı bir adam olarak tasvir eder. Son yargıda tamamen yok olmakla karşı karşıya kalır, ancak Tanrı'nın hâlâ O'nu aradığına dair en kutsal duygusu için ağlar (Tusnádý, 2019, s. 17a-17b).

Yunus Emre'nin şiirinde teoloji ve felsefe buluşur. Platoncu fikir, en büyük eserlerde ortaya çıkar. Michelangelo'nun heykellerinin, üstadın yaratıcı faaliyetinden önce bir yerlerde zaten var olduğunu hissediyoruz. Aynı şey harika müzikler için de hissedilebilir. Arapça “ruh” kelimesi, çeşitli İslâm halklarının dillerinde yaygındır. Tusnádý bu sözün, “rüzgâr” ile ilgisi olduğuna vurgu yapmaktadır. Arap atları için “Sariba'r-rih” (rüzgârı içenler) derlerdi. Bu “ruh” sözünün Lehçede “hareket” anlamına gelmesinin ise özel bir tesadüf olduğunu ve *İlahi Oyunlar*'ın Lehçe tercümesinde geçtiğini belirtmektedir (Tusnádý tarafından yazıda verilen Babits'in Macarca tercümesi için bkz. Tusnádý, 2019, s. 17b).¹³ Ona göre buraya Yunus Emre'nin bazı düşünceleri yakışmaktadır: “*Nefsini bilen Allah'ı bilir.*” “*Aşk ateşiyle tutuşan ruhlar nur olur.*” “*Ahengi bulan ölmez.*”¹⁴ (Tusnádý, 2019, s. 17b). Müslüman şairin şiirindeki şu cümlede özellikle etkileyici olan şey: “*İsa'nın dudağında dua oldum.*” (Tusnádý, 2019, s. 17b).

Yüzyılın büyük Türk bestecisi Adnan Saygun (Béla Bartók'un arkadaşı) II. Dünya Savaşı sırasında *Yunus Emre Oratoryosu*'nu yazmıştır. Bu şaheser, aynı zamanda yaklaşık 800 yıl önce dünyaya gelen, Schiller'in ve Beethoven'ın dünyasına yakın düşünceler söylemiş olan Türk şairin güncelliğini de kanıtıyor (Tusnádý, 2019, s. 18a). Bu eser Budapeşte'de Macar ve Türk sanatçılar tarafından kaydedilmiştir ve âdeta XX. yüzyıl insanının modern duasıdır (Tusnádý, 2019, s. 18a).

Tusnádý'ye göre; “... İsa, en büyük Türk şairinin ruhunda mümkün olan en yüksek seviyede mevcuttu.” (Tusnádý, 2019, s. 18a). László Tusnádý, şahsını derinden etkilemiş olan Yunus Emre konusunda Türkiye, Adnan Saygun ve Béla Bartók içinde bulunduğu anısını şöyle anlatıyor:

“Otuz beş yıl önce (Ekim 1983) Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanının altmışıncı yıl dönümü kutlandı. Bu vesileyle Miskolc'tan Avaş Halk Dansları Topluluğu (*a Miskolci Avas Néptáncgyüttes*) İstanbul'daki Ataköy Halk Dansları Festivali'ne davet edildi. Türkçe bilgime dayanarak Macar bandosunun lideri benden tercüman olmamı istedi. Bu sayede Türk etnografyasının birçok mükemmel temsilcisiyle tanışma fırsatım oldu. 1981 yılında, yani Béla Bartók'un doğumunun 100. yıl dönümünde, büyük bestecimizin 1936 Anadolu koleksiyonculuk gezisine ilişkin çalışmam “*Napjaink*” adlı edebiyat ve sanat dergisinde yayımlandı. Béla Bartók bana daha önce Adnan Saygun'un adını vermiş ve ünlü Türk etnograf ve bestecisine Türkiye'ye seyahat ettiğimi bildirmişti, böylece sanatçıyı evde görmenin olağanüstü deneyimini yaşayabilirdim. Bu toplantıyı birkaç yazışma izledi ve Üstat, ciddi hastalığında bile, olağanüstü ilgi ve sevgisinin dokunaklı bir işaretini verdi. İstanbul'da devasa köprüler Avrupa'yı Asya'ya bağlar. Halkımızın kadim kökleri, Avrupa ve Asya'nın en soylu, en güzel geleneklerini ve eşsiz hazinelerini çok dikkatli bir şekilde muhafaza etmektedir. İnsan varoluşunun en büyük karşılaştırmasının ardından Adnan Saygun'un *Yunus Emre Oratoryosu* duyuldu. Beckett'a kalırsa “çöpte kapana kısılmış bir solucan”ın, insanın, bir mahkûm hâline gelmediği aşkın, barışın harikulâde bir itirafıdır. Biz daha fazlayız çünkü ruhlarımız Tanrı'dan geliyor. O da bizim özgürlüğümüze sahip. İnsana layık olan tek şey budur. Halkların kardeş olması fikri, Béla Bartók'un misyonunu belirledi. Anadolu'daki köklerimiz de Adnan Saygun eşliğinde aradı. Nefretle hırpalanmış

¹³ Macarca asıl metinde: “Különös véletlen az, hogy ez a „ruh” szó a lengyelben „mozgás”-t jelent, és ott van az *Isteni színjáték* lengyel fordításában (annak a legvégén, ez nyelvünkön, Babits gyönyörű fordításában így hangzik: „...a Szeretet, mely mozgat napot s minden csillagot. Távól áll tőlem, hogy bármilyen véletlen egyezésben rendkívüli dolgokat keressék. A filozófia csodálkozás. A teremtett világ adja az okot az embernek a legnagyobb csodálatra, és ennek része az emberi világ, maga a nyelv is. Meghatódva hajtom meg fejemet minden ilyen különös jelenség előtt. Ezt nyugodtan megtehetem, hiszen a főhajtás nem lehet semmilyen tudományos vitának, meghasonlásnak az alapja. Az emberi lélek egységét látom és tiszttelem benne. Ez jelen van a legfeltűnőbb egybecsengésekben is, ugyanúgy, mint a legnagyobb eltérésekben. Egy-egy géniusz nyelve is olyan csoda, amelyről jó elmondani, ha valamilyen titkot meglátunk benne, de nem szabad elfelejteni, hogy a titok-fátylak mögött újabbak és újabbak vannak.” (Tusnádý, 2019, s. 17b).

¹⁴ Macarca asıl metinde: „Ki saját lelkét ismeri, ismeri az Istent.” „Fénné válnak azok a lelkek, amelyek a szeretetlángtól gyulladnak meg.” „Nem hal meg az, aki meglátja az összhangot.” (Tusnádý, 2019, s. 17b).

gönüllere köprü kurdu. Eski Macarca Meryem'in Yası çağında yaşayan Türk şairi ve yirminci yüzyılın iki büyük sanatçısı bize öyle sonsuz bir mesaj bırakmıştır ki tüm karşılaştırmalara rağmen yüreklerimizi en büyük umutla doldurabilir.” (Tusnádý, 2019, s. 18a-18b).

Tusnádý, çağımızın labirentine bir çırpıda baktığımızda, yazısında yer verdiği “İsa'nın dudağında dua oldum.” başlığının bir mesajı olarak “laikleşmiş” dünyamızda herkesin kolayca anlayamadığı bir şeyler olduğunu iddia eder: “Nasıl olur da Hristiyanlığın en kutsal değerleri olan inancımıza saldıranların, aşağılayanların özgürlük adına şeytani yaratımlarını, yalanın şeytani işlerini bize – çocuklarımıza, öğrencilerimize – gençlerimize dayatabilir ancak bunlara İslâm'ın inananları en sert şekilde karşı çıkıyorlar. Peki, işte yukarıdaki başlık - alıntı cevabı veriyor: İsa, en büyük Türk şairinin ruhunda mümkün olan en yüksek seviyede mevcuttu.”¹⁵ (Tusnádý, 2019, s. 18b). Bu ona göre yegâne durum değildir, aynı zamanda İslâm'ın öğretisiyle ve özellikle Sûflere nüfuz eden görüşle ilgilidir. Ayrıca, bu olayla birkaç kez doğrudan karşılaştığını belirten Tusnádý, bir de örnek vermektedir:

“1987 yılında bölgemizde Ataköy Halk Dansları Topluluğu'nun tercümanlığını yaptım. Birlikte Tokaj Hristiyan Müzesi'ni ziyaret ettik. Tek hazine yaşlı bir kadın tarafından korunuyordu. Genç Türkler inancımız hakkında o kadar çok şey sordular ki müze bekçisi bu büyük ilgiyi fark etti, o da bana misafirlerimizin hangi millettten olduğunu sordu. Türk olduklarını öğrenince çok şaşırıldı. Onları başka hayal etmişti. O zaman, birçok Avrupa halk dansları topluluğunun üyelerinin bu sergiyi çoktan gördüklerini, ancak hiçbirinin bu kadar ilgi göstermediğini açıkladı. Yunus Emre'nin maneviyatı bu sevgili misafirlere yakın duruyordu.” (Tusnádý, 2019, s. 18b-19a).

Adnan Saygun, Paris'te Gregoryen müziği de icra etti. Babası matematik öğretmeni ve İslâm âlimiydi. “Papa II. Silvester bir filozof olarak, büyük dünya dinlerinin ortak noktalarını araştırdı, çünkü Tanrı'nın amacı bölünmek, ayrılmak değil, aksine yüce emrin yerine getirilmesi farklılıkta da bulunabilir: Sevgininki. Kutsal kralımızın tacı ondan alması tesadüf değildi.” (Tusnádý, 2019, s. 19a). Hallâc'ın öğretisi, tutarlı bir teolojik düşüncenin nihai kristalleşmesiydi. Herhangi biri için aşırı olabilir, ancak “En el-Hakk”ın tanınmasında herhangi bir gururun varlığını görmek büyük bir yanlış anlama olacaktır; çünkü niyet, “Ben”in o kadar şaşırtıcı bir şekilde ortadan kaldırılmasıydı ki yalnızca ilahi özün keşfi, onun tam deneyimi onu haklı çıkarabilir ve açıklayabilir. Dante'nin vizyonunda diğer tüm olaylar da yok olur, çünkü vizyonun nihai amacı olan Tanrı'nın kendisi insan gözüyle o kadar erişilmezdir ki ayık görme yeteneği ancak sevgi ile sağlanabilir. Yunus Emre'nin teolojik öğretisi, seleflerinin temsil ettiği her şeye layıktır, ancak o gerçek, itirafçı bir şair olarak kalmıştır. İnancın sağlam zırhını taşıyandır, ancak günlük varoluşun çelişkilerini ve yanılabilirliğini deneyimler ve hisseder. Bu nedenle sanatında birçok karşıt görüntü, prizma benzeri, kutuplaşmış vizyon vardır. Tüm aşırılıklardan, tüm aşırı önyargılardan uzakta duyulmamış olan budur. Asıl temel özelliği, yeteneği merakıdır (Tusnádý, 2019, s. 19a). Hafız, Yunus Emre'den sonra yaşamış ve 1389 yılında vefat etmiştir. Dünya çapında büyük bir İranlı şarap ve aşk şairi olarak bilinir. Tusnádý, Hafız'ın da tıpkı Yunus Emre gibi Tanrı arayışından, dini şiirlerinden yola çıkar ancak onların daha az konuşulduğunu ve özellikle Hafız'ın Hristiyanlık hakkındaki düşüncesinden ise çok daha az bahsedildiğini belirtir. Bu duruma, aşağıdaki şiiri örnek vererek bu şiir sayesinde Hafız'ın bu konudaki düşüncesinin açıkça anlaşılacağını ifade eder (Tusnádý, 2019, s. 19b):

¹⁵ Macarca asıl metinde: “Hogyan lehetséges az, hogy a hitünk, a kereszténység legszentebb értékeit támadók, meggyalázók sátáni alkotásait a szabadság nevében ránk kényszeríthetik – gyermekeinkre, tanítványainkra – ifjainkra, a hamisság ördögi fércműveit, és ezek ellen a legélesebben az iszlám hívei tiltakoznak. Hát, íme, a fenti cím – idézet adja a választ: a legnagyobb török költő lelkeben a lehető legmagasabb szinten jelen volt Jézus.” (Tusnádý, 2019, s. 18b).

“Seni gören ölümlü yok,
 Binlerce sevgili hala senin için yanmayı arzuluyor,
 Fark etmeyen bülbül yok
 Tomurcuktaki gülün şafağı beklediğini.
 Aşk, yüzünüzdeki ışıltının geldiği yerdir
 Manastırların duvarlarında kendini gösterir
 Ve meyhanelerin zeminlerinde bizimkine benzer,
 Aynı ışık, sönmez alev.
 Asketlerin sarıklı efendisinin
 Tanrı’yı yücelttiği yerde, gece ve gündüz şöleni,
 Kilise çanının çaldığı,
 Mesih’in çarmıhının önümüzde görüldüğü yerde.”¹⁶ (Tusnády, 2019, s. 19b).

Sonuç

Tusnády, Yunus Emre’nin şiirlerinde bulduğu manevi kılavuzluğu, kendi deneyimlerini anlamlandırırken âdeta bir fener gibi kullanmakta; Şebeş’ten Türkiye’ye ve Batı Avrupa’ya, insanoğlunun inanç belleğine atıfta bulunarak Yunus’un “sevgi öğretisinin derin köklerini” Çin’e kadar ulaştırmaktadır. Yunus Emre’nin şiirlerinin tadını kısa bir yazıyla verebilmenin imkânsızlığını fark eden yazar, onun ruha dokunan bazı düşünceleri üzerinden inançlar arası bir uzlaşmayı yakalamaya çabalar ve “yaratılanı yaratandan ötürü sevme”nin temelinde tüm tarafları birleştiren ancak en çok da Batı’nın manevi bağlarının Doğu’dan hiçbir zaman kopmadığını göstermeye çabalayan bir anlayışı yazısı boyunca taşımaktadır. Yazara göre, uzay ve zamanın büyük buluşmasının mekânı sanattır ve onun zamanı ister sekiz yüzyıl öncesi ister bugün olsun; tüm insanlar, hangi inançtan olursa olsun, onun aracılığıyla sonsuz “sevgi mesajını” duyabilir.

Burada bizim için önemli olan Yunus Emre’nin sanatının ve inancının Türk insanının kadim düşüncesine çok yakın olmasıdır. Yunus Emre, şiirin gerçek bir büyük temsilcisi olarak, mükemmel Müslüman şairlerin arasındaki yerini alır. Yunus Emre’nin şiirinde teoloji ve felsefe buluşur.

Tusnády’ye göre, Yunus Emre’nin günümüz Türk insanından çoktan koptuğu ve özellikle modern Türk dilinde meydana gelen değişikliklerden sonra giderek daha da yabancılaştığı ve sadece okul öğretmenliği ile yaşadığı düşünülebilir. Ancak elbette durum böyle değildir. Şiirlerinin ışıltılı gücü, zamanın içinden geçer. Onun maneviyatı, günümüz insanına da çok yakındır ve insanı zamanın ötesinden gelip manevi olarak derinden etkilemeye devam etmektedir.

¹⁶ Macarca asıl metinde: “Nincs oly halandó, ki meglátott téged, / ezer kedvest mégis vágy érted éget, / nincs oly csalogány, mely ne jönne rá arra, / hogy a bimbóban a rózsa vár hajnalra. / Ott a szeretet, hol a ragyogás fakad / az arcodon: tárják kolostorfalak, / és kocsmák padlóján is ez tekint miránk, / ugyanaz a fény, a kiolthatatlan láng. / Ott ahol aszkéták turbános mestere / Istent dicsóít, éj s nap ünnepe, / hol a templomharang szól, imára zengve, / ahol elénk tünik Krisztus keresztre.” (Tusnády, 2019, s. 19b).

Kaynakça

- Sertkaya, O. F. (2012), Kelime dağarcığımızdan (18): Erzurumlu Emrah ile Yunus Emre'nin isimlerinin kökeni nedir? Veya Süryani kökenli Mar "öğretmen, üstad" kelimesi Göktürkçede geçer mi? *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, 726, 442-446. Erişim adresi: <https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2012/07/442-446.pdf>.
- Sevgi, A. (2012). Yunus Emre'de insan sevgisinin evrensel niteliği üzerine. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(1), 99-103. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3182>.
- Tatcı, M. (1990). *Yunus Emre Divanı (Tenkitli metin)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Tatcı, M. (2013). Yunus Emre. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 43, 600-606. Erişim adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/yunus-emre> (15.11.2021).
- Tusnady, L. (2019). Török versek (Yunus Emréről, az Ómagyar Mária-siralom idejéből). *Búvópatak*, 18(5), 15-19. Erişim adresi: https://epa.oszk.hu/03800/03853/00041/pdf/EPA03853_buvopatak_2019_05.pdf
- Zerenler, D. (2005). Antigone'nin iki farklı yorumu. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (18), 263-272. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/258442>.

Extended Abstract

Purpose

The main purpose of the study has been determined as "to explain Yunus Emre's universal value with an example from his spiritual and intellectual influence in the West". László Tusnady's article titled "Turkish poems" in Hungarian, published in *Búvópatak* magazine, is both an example in Yunus Emre's art. It clearly shows that it is possible to see the traces of the intellectual heritage of mankind from the past and the future, from the East to the West.

Design and Methodology

In this study, the historical research design, which is frequently used in social sciences, especially in language and literature history studies, was adhered to and literature review method was used in data collection. László Tusnady's Hungarian article "Török versek -Yunus Emréről, az Ómagyar Mária-siralom idejéből" ("Turkish poems – from Yunus Emre, from the time of Mary's Mourning in Old Hungarian"), published in the 5th (May) issue of *Búvópatak* magazine, was chosen as a sample. The method of the research was chosen in accordance with the aim of "to explain that Yunus Emre is a universal value with an example from his spiritual and intellectual influence in the West", which was determined as the main purpose of the study.

Findings

The sufi Turkish poet Yunus Emre has influenced not only the Turkish-Islamic world but also societies of different cultures and beliefs, with his historical-spiritual personality and interesting life story, as well as his poems that touch the soul, and his teaching of love for all creatures. One of the best examples of this effect in the 21st century with a Western understanding is László Tusnady's article published in Hungarian with the title "Török versek". This study, which is an important example to explain and explain Yunus Emre's spiritual and intellectual influence in the West, and to examine it from a new perspective, aims to examine the effect of the

sufi Turkish poet, who is generally evaluated in the Turkish world and Islamic civilization in the literature, on the world of thought of humanity and with thinkers who lived in different times. proves that its philosophical ties are deeper, universal, inclusive, multidimensional and more than known.

While the historical experiences of nations lead to the formation of independent and different interest policies locally, it also brings along a series of contradictions in inter-communal relations. It is at this point that life reveals the saddest and most pervasive feature of human beings: it is sometimes accompanied by a savage hatred for the vital activities of human beings, with an absolute striving for existence. It is a well-intentioned approach to resolve this chain of contradictions and eliminate hatred, and art has a great role in this constructive and unifying approach.

While the historical experiences of nations lead to the formation of independent and different interest policies locally, it also brings along a series of contradictions in inter-communal relations. It is at this point that life reveals the saddest and most pervasive feature of human beings: it is sometimes accompanied by a savage hatred for the vital activities of human beings, with an absolute striving for existence. It is a well-intentioned approach to resolve this chain of contradictions and eliminate hatred, and art has a great role in this constructive and unifying approach.

Yunus Emre, one of the greatest Turkish poets of all time and one of the leading figures who influenced the Islamic Turkish world of thought, as Tusnady points out in his article, he already carries love in his own name, since his name comes from the Old Turkish word ‘amra-’ (> amrağ ~ amrak > Western Turkish ‘emre’) which means “to love” in Old Turkish. It is as if the Turkish poet, together with Antigone, said, “I came not to hate, but to love.”, we hear the dialogue of millennia. According to the understanding of Sufism, human beings; since it was created to love, be loved, meet and be friends and share good feelings, it is against nature to fight with each other, to hold grudges, to hate someone or to look badly at any “created”.

Laszlo Tusnady describes the role of a captive Hungarian soldier in the recognition of Yunus Emre in Europe for the first time as “beautiful and touching” and says: “This is about the wars in Hungarian lands: A soldier from Erdel was captured by the Turks around Sebes in 1438. He spent twenty years in captivity. He described his observations in Latin. It was thanks to this work that Europe met Yunus Emre and Martin Luther and Erasmus became interested in the great Turkish poet.”

As it is known, the information about Yunus Emre, whose poems have been engraved in the memory of the society for about eight centuries from the 13th century to the present, and whose didactic couplets have been passed down like proverbs from generation to generation, is mostly found in the anecdotal sources, and the only exception is the “Meşa’ıru’ş-Şu’ara” of aşık elebi. Undoubtedly, Prof. As Sevgi states, “he is one of the great poets of Turkish literature” and also one of his thinkers; however, although it is known by everyone, we do not have enough information about his life, even a “The Diwan of Yunus” written during his lifetime, in this case it is said that his poems “lived in the hands and tongues” for a long time and it is understood that they were able to be written down after about “one hundred, one hundred and fifty years”.

“Who was he really?” The question arouses Tusnady’s curiosity like everyone else, and he begins to answer this question as follows: “His date of birth is uncertain. The truest is that he was born in 1240 or 1241 (this year brings sad memories) and died in 1320.”

Fear takes you away from God. The same is the result of arrogance. The Turkish proverb says, “Fear those who do not fear Allah!”. According to Adnan Saygun, ancient Turkish traditions are also present in Turkish

religious practice of our time. Therefore, old animism and Islamic practice do not contradict Turkish folk piety. Another issue is that theological interpretations and different explanations complicate this issue. What is important for us here is that Yunus Emre's art and belief is very close to the ancient thought of Turkish people. As a true great representative of poetry, he enters the ranks of excellent Muslim poets. Tusnády states that he has to talk about the famous Iranian mathematician, astronomer, poet Ömer Hayyam (Gıyaseddin Eb'ul Feth Ömer İbni İbrahim al-Khayyam) and draws attention to the fact that both life and death are at the center of his poetry, but his beliefs do not leave him alone. It tells that Khayyam expects direct signs, that he lacks them, and expresses the tragedy of our existence in an endlessly human way. According to Hegel, the greatest mystic of Islam was Mevlana Celaleddin Rumi. He is Khayyam's successor, but there was much difference in their approach. According to Tusnády, Rumi experienced the spiritual thirst in man in the same way as the Christian mystics.

According to Tusnády; "... Jesus was present at the highest possible level in the soul of the greatest Turkish poet." László Tusnády also narrates his memories of Turkey, Adnan Saygun and Béla Bartók on the subject of Yunus Emre, which had a profound effect on him.

Research Limitations

The Hungarian article "Török versek" by László Tusnády in Búvópatak, which was chosen as a sample, also determined the boundaries of the study. A bibliographic research was conducted on the subjects included in the article. Scientific publications and online resources were consulted to help understand the philosophical, historical, social relations and information included in the article, but the article "Török versek" was adhered to while drawing the boundaries of the research.

Implications (Theoretical, Practical and Social)

What is important for us here is a very close resemblance to the ancient thought of Yunus Emre and his belief about Turks. As a true grand representation of poetry, it replaces the attire of perfect Muslims. Theology and philosophy meet in Yunus Emre's poetry. According to Tusnády, break away from the fact that Emre can be taken from Turkish, which is suitable for you, and especially after students from the modern Turkish language, when you are still a student and only with school teachers. Fortunately, this is not the case. It goes through the set of his poems. You talk a lot about him and his future.

Originality/Value

Tusnády uses the spiritual guidance he finds in Yunus Emre's poems like a lantern while making sense of his own experiences; from Sebes to Turkey and Western Europe, it carries Yunus's "deep roots of love teaching" all the way to China, referring to the belief memory of mankind. Realizing the impossibility of enjoying Yunus Emre's poems in a short article, the author tries to find a reconciliation between faiths through some of his soul-touching thoughts, and unites all parties on the basis of "loving the created because of the creator", but most of all, he carries throughout his article an understanding that strives to show that the spiritual ties of the West have never been severed from the East. According to the author, art is the site of the great meeting of space and time, and whether its time is eight centuries ago or today; all people, of any faith, can hear the eternal "message of love" through him. As a result, through this study, Tusnády's views on Yunus Emre were transferred to Turkish literature for the first time.

Araştırmacı Katkısı: Hüsnü Çağdaş ARSLAN (%100).